



Təbib

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933 -cü ildən çıxır. <http://www.amu.edu.az> № 10 (1715) 30 noyabr 2020 - ci il

Qiyməti 50 qəpik

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev xalqa müraciət edib

Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev noyabrın 25-də Kəlbəcər rayonunun işğaldan azad olunması ilə əlaqədar Azərbaycan xalqına müraciət edib.

Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edən ölkə başçısı Kəlbəcərin qədim Azərbaycan torpağı və ərazi baxımından bizim ən böyük rayonlarımızdan biri olduğunu deyib: "Kəlbəcərin tarixi abidələri bizim böyük sərvətimizdir. Həm məscidlər, həm kilsələr bizim tarixi sərvətimizdir. Azərbaycan xalqı onu yaxşı bilir və bütün dünya bilməlidir ki, Kəlbəcərdə mövcud olan kilsələr qədim Qafqaz Albaniyası dövlətinə məxsusdur. Bunu təsdiqləyən bir çox tarixi sənədlər var. Bu, heç kəsə sirr deyil. Sadəcə olaraq, erməni "tarixçiləri" və saxtakarlar qədim alban kilsələrini saxtakarlıqla erməniləşdiriblər, öz yazılarını oraya əlavə ediblər və bu kilsələri özününküləşdiriblər. Tarixə baxmaq kifayətdir, hər kəs görsün ki, 1830-cu illərdə çar Rusiyası alban kilsəsini ləğv etdi, alban kilsəsinin bütün mülkiyyətini erməni Qriqorian kilsəsinə verdi və erməni keşişləri, onların havadarları bu kilsələri mənimsəməyə başladılar. Qafqaz Albaniyasının tarixini silmək, unudurmaq onların başlıca vəzifəsi idi. Amma biz imkan vermədik. Azərbaycanda bu məsələ ilə bağlı kifayət qədər böyük elmi baza var, əsərlər var. Bu əsərlər nəinki elm ictimaiyyətinə, bütövlükdə dünya ictimaiyyətinə çatdırılır və çatdırılmalıdır. Qafqaz Albaniyası böyük dövlət olub. Onun paytaxtı Qəbələ şəhəri olub. Qafqaz Albaniyasına aid olan tarixi abidələr, kilsələr bizim tarixi-mədəni sərvətimizdir. Biz bu kilsələri qoruyuruq. Mən bu kilsələrdə dəfələrlə olmuşam, Şəki şəhərində, Qəbələ rayonunda, Udi kilsəsində. Bildiyiniz kimi, müharibə dövründə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə Nic qəsəbəsində qədim Udi Qafqaz Albaniyası kilsəsinin təmir işləri yekunlaşdı və bu kilsənin açılışı oldu. Biz bu kilsələri mədəni sərvətimiz kimi qoruyuruq. Ona görə, heç kim narahat olmasın. Bu kilsələr bundan sonra da dövlət tərəfindən qorunacaq. Azərbaycanın multikulturalizmlə, dinlərarası münasibətlə



bağlı apardığı siyasət bütün dünya tərəfindən, dünya liderləri tərəfindən təqdirlə qarşılır. Narahatlıq ifadə etmək istəyən bəzi Qərb dairələri bizim dağılmış məscidlərə baxsınlar, Ağdam, Şuşa, Zəngilan, Cəbrayıl, Füzuli məscidlərinə və digər məscidlərə. O məscidlər ya dağıdılıb, ya da ki, təhqir edilib, donuzlar saxlanılıb. Niyə bu, narahatlıq doğurmurdu? Otuz il bu barədə niyə heç kim məsələ qaldırmırdı, bizdən başqa? Mən bu məsələni dəfələrlə beynəlxalq tribunalardan, beynəlxalq kürsülərdən, xarici həmkarlarımla təmaslar əsnasında qaldırmışdım. Nə üçün buna heç kim narahatlıq ifadə etməirdi? Nə üçün bu məsələ ilə bağlı heç kim beynəlxalq heyət göndərmək istəməirdi? Bu suallara cavab istəyir Azərbaycan xalqı. Biz bu cavabı bilirik. Ona görə bir daha demək istəyirəm, bizim işimizə qarışmaq istəyən, yaxud da ki, nədəsə ittiham etmək istəyən getsin, ilk növbədə, güzgüyə baxsın".

BU SAYIMIZDA



ATU ilə Türkiyənin Nişantaşı Universiteti əməkdaşlığa başlayır 2

ÜST antibiotiklərə davamlılığa qarşı birgə fəaliyyətə çağırır 4

ATU əməkdaşının məqaləsi nüfuzlu xarici jurnalda çap olunub 3

I kurs tələbələri üçün məlumatlandırma sessiyası keçirilib 4

Azərbaycan Tibb Universitetinin rektoru, professor Gəray Gəraybəyli Azərbaycanda səfərdə olan Türkiyənin Nişantaşı Universitetinin nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin böyük siyasəti və rəşadətli Azərbaycan Ordusunun cəsarəti nəticəsində biz işğalda olan rayonlarımızı geri aldığımızı. Bu torpaqları geri almağımız bizim qürurumuz, gücümüzdür. Bir daha bu günlərdə yanımızda olan Türkiyə

professor Şenay Yalçın da Azərbaycan xalqını qələbə münasibətilə təbrik edərək Türkiyə ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin yüksək səviyyədə olduğunu, son illər hər iki dövlət başçısının səyi nəticəsində əlaqələrin daha da genişləndirildiyini

lıq, iqtisadiyyatla yanaşı, əczaçılıq, diş həkimliyi, tibb fakültələri, fizioterapiya, qidalanma və digər proqramlar mövcuddur. Bu ildən tibb bacısı ixtisası üzrə təhsilə start verilir. Rektor Ş.Yalçın Azərbaycanla, xüsusilə də ATU ilə əlaqələrin möhkəmlənməsi

ATU ilə Türkiyənin Nişantaşı Universiteti əməkdaşlığa başlayır

Ali məktəblərin rektorları memorandum imzalayıblar

Professor G.Gəraybəyli görüşün tək Azərbaycan xalqı üçün deyil, eyni zamanda bütün türk dünyası üçün bayram hesab edilən günlərə təsadüf etməsindən məmnun olduğunu bildirib və fürsətdən istifadə edərək bu ağır günlərdə Azərbaycana hərtərəfli dəstəyini əsirgəməyən Türkiyə dövlətinə və xalqına dərin təşəkkürünü çatdırıb: "Əminəm ki, bütün türk dünyasının nümayəndələri bizimlə birgə son 2 ayda böyük gərginlik içində yaşayıblar. Amma qürurverici haldır ki, 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarımızı qaytara bildik. Biz bu tarixi günləri yaşadığımızı, gördüyümüzə görə çox xoşbəxtik. Azərbaycan xalqı bu illər ərzində həmişə torpaqlarımızın geri qayıdacağı arzusu ilə yaşayıb və buna inanıb. Çox şükür,

Cümhuriyyətinə təşəkkürümüzü çatdırmaq istəyirik".

Bütün sahələrdə olduğu kimi təhsil, səhiyyə və tibb təhsili sahəsində də Türkiyə tərəfindən daimi dəstək aldığımızı və bu xüsusda ATU ilə 23 Türkiyə universiteti arasında əməkdaşlıq olduğunu xatırladan rektor bu universitetlər arasında Nişantaşı Universitetinin də xüsusi yer tutduğunu vurğulayaraq gələcəkdə əlaqələrin daha da güclənməsi üçün fəaliyyətin davam etdiriləcəyini bildirdi.

İki universitet arasında hansı sahələr üzrə əlaqələrin yaradıla biləcəyi haqqında məsələlərə də toxunan professor G.Gəraybəyli universitetdə həyata keçirilən yeniliklərdən də danışdı.

Nişantaşı Universitetinin rektoru,



bildirib: "Elə dəyərlər var ki, illərlə davam edir, nəsilədən nəsilə ötürülür, o bağlılıq heç vaxt qırılmaz. Azərbaycan və Türkiyə arasında münasibətlər də bu qəbildəndir. Azərbaycanın zəfər qazanması münasibətilə sizi təbrik edirik. Əminəm ki, bu hadisələr 2 dövlətin bağlılığını daha da artırdı. Biz də Nişantaşı Universiteti olaraq, Ermənistanın vandallığı, dinc əhaliyə qarşı törədilən cinayətləri, beynəlxalq hüquqa zidd olan əməlləri haqqında bütün dünyaya məlumatları yaymışıq. Gəncədə törədilən terror aktları qurbanlarının ailə üzvlərinin Nişantaşı Universitetində ödənişsiz təhsilini təmin edəcəyik".

Rektor Ş.Yalçın 21 min tələbəsi olan Nişantaşı Universitetində 112-ə yaxın fərqli diplom proqramlarının olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, universitetdə mühəndislik, memar-

üçün səylərin gücləndiriləcəyini də deyib.

Görüş zamanı xarici tələbə sayına görə ölkə universitetləri arasında birinci yerdə olan ATU ilə Nişantaşı Universitetinin rektorları əməkdaşlıq memorandumunu imzalayıblar. Sənəddə qarşılıqlı layihələr, tələbə mübadilə proqramlarında iştirak, beynəlxalq standartlara uyğun tədrisin təmin olunması üçün müştərək təlimlərin təşkili və digər məsələlərlə bağlı fəaliyyətlər nəzərdə tutulub.

Görüşdə ATU-nun Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru Orxan İsayev, İctimai səhiyyə fakültəsinin dekanı Anar Ağayev, Mətbuat xidmətinin rəhbəri Günel Aslanova, Nişantaşı Universitetinin sağlq bilmləri fakültəsinin dekanı Sibel Baykut iştirak ediblər.

Səhiyyə Nazirliyi COVID-19-la mübarizədə iştirak edən tibb və qeyri-tibb işçilərinə oktyabr ayı üzrə müddətli əlavələri ödəyib

"Yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyası ilə mübarizə tədbirlərində iştirak edən tibb işçilərinin əməkhaqlarına müddətli əlavənin müəyyən edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 25 mart tarixli 112 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 5 noyabr tarixli 442 nömrəli qərarına əsasən oktyabr ayı ərzində tibb işçilərinin əmək haqlarına müddətli əlavələr ödənilib.



Belə ki, Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyində olan tibb müəssisələri üzrə 1346 tibb işçisinə 1,07 milyon manat məbləğində müddətli əlavə ödənilib.

Bu barədə AZƏRTAC-a nazirliyin mətbuat xidmətindən bildirilib.

Məlumatla görə, qeyd edilən işçilərin əməkhaqlarına müddətli əlavələr iş vaxtına mütənəsib olaraq ödənilib.

ATU əməkdaşının məqaləsi nüfuzlu xarici jurnalda çap olunub

Azərbaycan Tibb Universitetinin Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri, Patoloji anatomiya kafedrasının dosenti Müşfiq Orucovun elmi məqaləsi Nature ailəsinə daxil olan "Scientific Reports" jurnalında çap olunub. "Hepatobiliar bədxassəli şişlər fərqli periferik mieloid mənşəli supressor hüceyrə xüsusiyyətlərinə və şiş mieloid hüceyrə profillərinə malikdirlər" (Hepatobiliary malignancies have distinct peripheral myeloid-derived suppressor cell signatures and tumor myeloid cell profiles) adlı məqalə M.Orucovun ABŞ-ın Klivlend Klinikasında elmi ezamiyyətdə olduğu müddətdə aparılan araşdırma çərçivəsində hazırlanıb.

M.Orucov bildirir ki, "Fulbright" proqramı çərçivəsində həyata keçirilən ezamiyyət zamanı Cleveland Clinic, Cleveland Case Comprehensive Cancer Center, Case Western Reserve University əməkdaşları ilə birgə elmi araşdırma aparılıb: "Elmi araşdırma nəticəsində məlum olub ki, mieloid-mənşəli supressor hüceyrələrin miqdarı (MDSC) viral hepatosellulyar karsinoma da daxil olmaqla, bir çox bədxassəli şişləri olan pasiyentlərin periferik qanında çoxalır və onlar immunosuppressiv təsir göstərilir. Bu uğurunda böyük əməyi olan elmi məsləhətçim Dr. Daniela Allendeyə və Fulbright Proqramına xüsusi təşəkkürümü bildirirəm".

Qeyd edək ki, ATU əməkdaşının elmi məqaləsi ilə aşağıdakı linklər vasitəsilə tanış olmaq mümkündür:

<https://www.nature.com/articles/s41598-020-75881-1>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33139767/>

NIH National Library of Medicine National Center for Biotechnology Information Log in

PubMed.gov Search PubMed Search User Guide

Save Email Send to Display options

> Sci Rep. 2020 Nov 2;10(1):18848. doi: 10.1038/s41598-020-75881-1.

Hepatobiliary malignancies have distinct peripheral myeloid-derived suppressor cell signatures and tumor myeloid cell profiles

Defne Bayik^{1,2}, Adam J Lauko^{1,3,4}, Gustavo A Rovesti¹, Emily Serbinowski¹, Lou-Anne Acevedo-Moreno⁵, Christopher Lanigan⁶, Mushfiq Orujov^{6,7}, Alice Lo⁸, Tyler J Alban¹, Adam Kim⁹, Daniel J Silver¹, Laura E Nagy⁹, J Mark Brown^{1,2,10}, Daniela S Allende^{6,10}, Federico N Aucejo^{11,12}, Justin D Lathia^{13,14,15}

Affiliations + expand
PMID: 33139767 PMCID: PMC7606602 DOI: 10.1038/s41598-020-75881-1
Free PMC article

Abstract
Myeloid-derived suppressor cells (MDSCs) are immunosuppressive cells that are increased in patients with numerous malignancies including viral-derived hepatocellular carcinoma (HCC). Here, we report an elevation of MDSCs in the peripheral blood of patients with other hepatobiliary malignancies including non-viral HCC, neuroendocrine tumors (NET), and colorectal carcinoma with liver metastases (CRLM), but not cholangiocarcinoma (CCA). The investigation of myeloid cell infiltration in HCC, NET and intrahepatic CCA tumors further established that the frequency of antigen-presenting cells was limited compared to benign lesions, suggesting that primary and metastatic hepatobiliary cancers have distinct peripheral and tumoral myeloid signatures. Bioinformatics analysis of The Cancer Genome Atlas dataset demonstrated that a high MDSC score in HCC patients is associated with poor disease outcome. Given our observation that MDSCs are increased in non-CCA malignant liver cancers, these cells may represent suitable targets for effective immunotherapy approaches.

FULL TEXT LINKS
Crossmark publishing group
PMC Full text

ACTIONS
Cite
Favorites

SHARE
Twitter Facebook Email

PAGE NAVIGATION
Title & authors
Abstract
Conflict of interest statement
Figures
Similar articles

Stomatologiya fakültəsinin I kurs tələbələri ilə onlayn görüş keçirilib

◆ Azərbaycan Tibb Universitetinin Stomatologiya fakültəsinin rəhbərliyi I kursa qəbul olan tələbələrlə onlayn görüş keçirib.

Dekan S.Əhmədov koronavirus pandemiyası ucbatından hazırda ölkədə və dünyada hökm sürən gərgin vəziyyətlə əlaqədar təhsilin distant formada aparıldığını da xatırladı: "Bizim universitet müəllimlərimiz onlayn dərslərdə iştirak edirlər. Bununla yanaşı, çox geniş beynəlxalq əlaqələrə malik olan ATU-nun bəzi xarici ölkələrin universitetləri



Görüşdə fakültənin dekani, dosent Səid Əhmədov iştirakçıları Azərbaycan xalqının böyük zəfəri münasibətilə təbrik edib: "Hər birinizi təbrik edirəm, Ölkə olaraq

ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq memorandumu var. Hazırda tələbələrimiz Türkiyənin Ankara və Qazi universitetlərinin təşkil etdiyi distant təhsilə qoşularaq, onların tələbələri ilə eyni dərsləri izləmək imkanına malikdir".



böyük zəfərə imza atdıq. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan ordusu 44 gün davam edən hərbi əməliyyatları çərçivəsində mənfur düşmənin zəbt etdiyi torpaqlarımızı geri qaytardı. Qələbə sevincini bizə bəxş edən

ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq memorandumu var. Hazırda tələbələrimiz Türkiyənin Ankara və Qazi universitetlərinin təşkil etdiyi distant təhsilə qoşularaq, onların tələbələri ilə eyni dərsləri izləmək imkanına malikdir".



Ali Baş Komandana, şanlı Ordumuza sonsuz təşəkkür edir, Vətən uğrunda şəhid olmuş bütün qardaşlarımıza Allahdan rəhmət, ailələrinə səbr diləyirik".

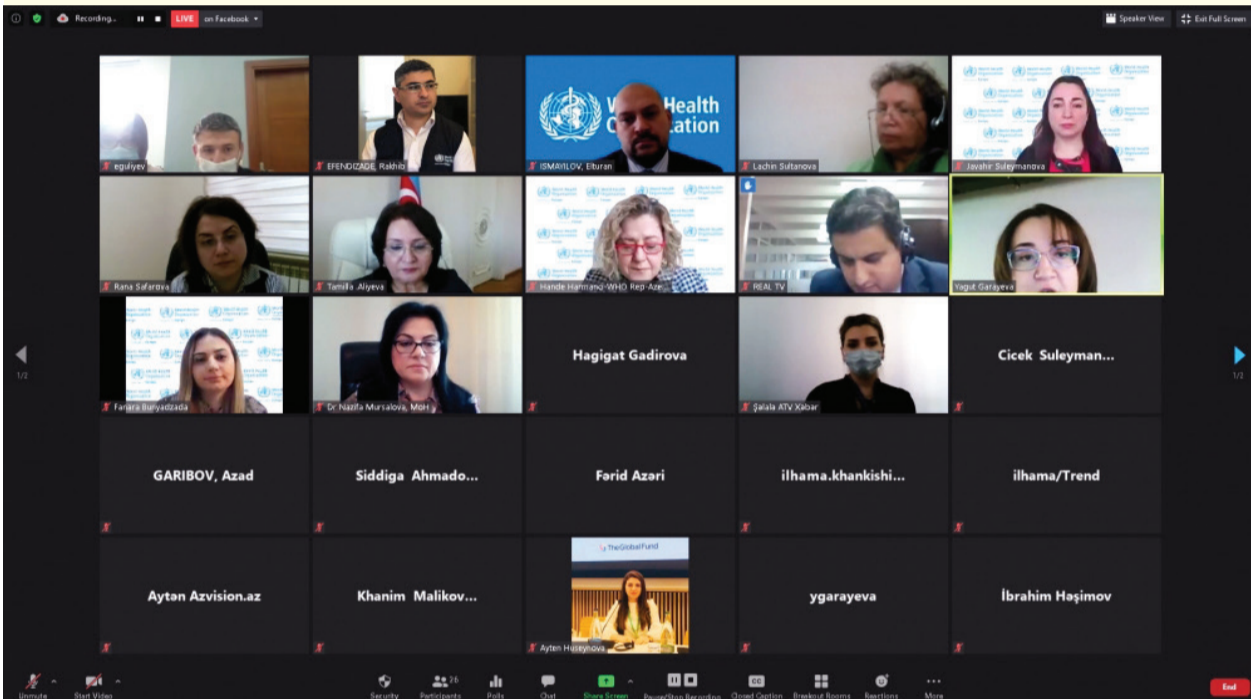
Dekan fakültədə onlayn dərslərin təşkili ilə bağlı zəruri məsələlərdən də danışıb. Daha sonra fakültənin akademik məsləhətçisi Aysel Həşimova tələbələri maraqlandıran sualları cavablandırıb.

ÜST antibiotiklərə davamlılığa qarşı birgə fəaliyyətə çağırır

◆ Noyabrın 18-dən 24-nə kimi keçirilən Ümumdünya antimikrob preparatlardan düzgün istifadəyə dair maarifləndirmə həftəsi COVID-19 pandemiyası dövründə daha böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu il üçün əsas diqqət COVID-19 pandemiyası dövründə antibiotiklərə davamlılıq böhranının da yandırılmasına yönəlib.

ÜST-nin mütəxəssisi Cəvahir Süleymanova ÜST-nin tövsiyələri və bu sahədə Azərbaycanda aparılan birgə işlər barədə məlumat verib. Səhiyyə Nazirliyi və Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin nümayəndələri Nazifə Mürsəlova və Tamilla Əliyeva antibiotiklərə davamlılıq və COVID-19-la bağlı gördükləri işlər barədə danışdılar. Bildirilib ki, pandemiya dövründə antibiotiklərdən yanlış istifadənin artması antimikrob preparatlara davamlılıq gücləndirir və ehtiyacı olan şəxslərin bu dərmanlardan məhrum olmasına gətirib çıxara biləcəyini öyrəndik.

Brifinqdə, həmçinin bildirilib ki, bir ay ərzində Bakı



Antimikrob preparatlara davamlılıqla bağlı müzakirə aparmaq və antibiotiklərin düzgün istifadəsi barədə məlumatlılığı artırmaq üçün Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Azərbaycandakı nümayəndəliyi Səhiyyə Nazirliyi, TƏBİB və Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi ilə birlikdə onlayn brifinq təşkil edib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) Azərbaycandakı nümayəndəsi doktor Hande Harmancı açılış nitqində xüsusilə qrip mövsümündə və COVID-19 pandemiyası dövründə antibiotiklərin düzgün istifadəsinin vacibliyini vurğulayıb, antibiotiklərə davamlılığa qarşı birgə fəaliyyətə çağırıb.

və Sumqayıtda əhali arasında antibiotiklərlə bağlı məlumatlılığın səviyyəsini müəyyənləşdirmək üçün sorğu keçiriləcək. Bu, hər il bu sahədə baş verən dəyişikliyi izləmək üçün aparılan bir sıra araşdırmalardan biridir.

Hər il Ümumdünya Antimikrob Preparatlardan Düzgün İstifadəyə dair Maarifləndirmə Həftəsi global antimikrob preparatlara davamlılıq barədə məlumatlılığı artırmağa, dərmanlara davamlı infeksiyaların yaranmasının və yayılmasının qarşısını almaq üçün geniş ictimaiyyət, tibb işçiləri və siyasətçilər arasında ən yaxşı təcrübələrin tətbiqinə təşviq edir.

COVID-19-a qarşı AstraZeneca/Oxford vaksini 70 faiz effektivdir

AstraZeneca şirkəti ilə Oksford Universitetinin COVID-19-a qarşı birgə hazırladığı vaksinin effektivliyinin 70 faiz səviyyəsində olması təsdiq edilib. AZƏRTAC bu haqda Euronews-a istinadla xəbər verir.



Press-relizdə bildirilir ki, yeni preparatın 20 min könüllü üzərində sınaqlarının ilkin nəticələri belədir. Məlum olub ki, bu vaksinin bir dəfə böyük dozada daxil edildikdə onun effektivliyi 62 faiz təşkil edir, ikinci vaxtı isə həmin göstərici 90 faizə qədər artı bilər.

Bunu "fantastik nəticə" adlandıran Böyük Britaniyanın baş naziri Boris Conson qeyd edib ki, vaksinin təhlükəsizliyinin yoxlanması hələ da-

vam edəcəkdir.

Daha əvvəl Moskvadakı Qamaleya adına İnstitut bildirib ki, COVID-19-a qarşı birinci Rusiya vaksini olan "Sptnik V"nin effektivliyi 92 faiz təşkil edir. "Pfizer" və "BioNTech" şirkətlərinin hazırladığı vaksində bu göstəricinin 95 faiz, "Moderna" şirkətlərinin hazırladığı vaksində 94 faiz səviyyəsində olduğu müəyyən edilib.

Koronavirusla mübarizədə həmrəy olmalıyıq

◆ Bütün dünyada olduğu kimi, Azərbaycanda da COVID-19 xəstəliyinə yüksək yoluxma dinamikası müşahidə olunur. Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın məlumatına əsasən, Azərbaycanda virusun yayılması və onun törədi biləcəyi fəsadların qarşısının alınması məqsədilə ölkə ərazisində xüsusi karantin rejiminin müddəti 2020-ci il 28 dekabr saat 06:00-dək uzadılıb.

COVID-19 virusuna yoluxmanın yüksələn xətlə artması səbəbindən bir sıra qadağaların tətbiq edilməsinə də qərar verilib. Ölkəmizdə həyata keçirilən bütün tədbirlərin vətəndaşların sağlamlığının qorunmasına xidmət etdiyini bildiren ekspertlər sosial məsafənin qorunması, sanitariya-gigiyenik qaydalara düzgün riayət olunması və tibbi maskalardan istifadənin, kütləvi toplaşmanın zəruriliyini tez-tez xatırladırlar.

ATU-nun Ağciyər xəstəlikləri kafedrasının müdiri, dosent Rəfiq Bayramov da öz Facebook hesabında hamını koronavirusla mübarizədə həmrəy olmağa çağırıb.



Son günlərdə koronavirusa yoluxanların sayında ciddi artım olduğunu yazan R. Bayramov bunu havaların soyuması və insanların daha çox qapalı məkanlara çəkilməsi ilə əlaqələndirib. Bildirib ki, koronavirus və digər infeksiyalarla xəstələnməməyin əsas yollarından biri yoluxmadan qorunmadır: "Bu məqsədlə, hər kəs həmrəy olaraq karantin qaydalarını gözləməli, qoruyucu maskadan düzgün istifadə etməli, ciddi ehtiyac olmadığı halda evdən çıxmamalı və qapalı, insanların sıx toplaşdığı yerlərdən kənar durmağa çalışmalıdır. Amma yaddan çıxarmamalıyıq ki, tənəffüs infeksiyalarına yoluxmaqdan qorunmaq sözlə ifadə edildiyi qədər asan deyil və bu infeksiyalara yoluxanların hamısı xəstələnmir, həm də xəstələnlərin hamısında xəstəliyin gedişi və ağırlığı eyni olmur".

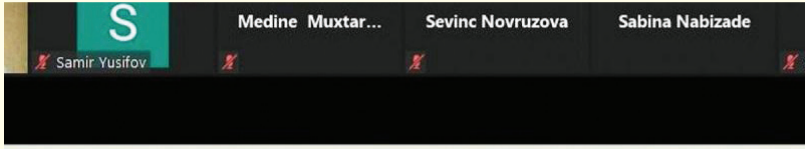
Yeni növ koronavirusla (COVID-19) mübarizədə orqanizmin fərdi xüsusiyyətlərinin (genetik, yaş, yanaşı xəstəlik və s.) də xüsusi rol oynadığını vurğulayan həkim ftziatr karantin qaydalarına əməl edərək koronavirusa yoluxmadan qorunmaqla yanaşı, orqanizmin bu infeksiyaya qarşı mübarizə qabiliyyətinin də normal saxlanılmasının vacibliyini diqqətə çatdırıb: "Yəni normal gün rejimi (normal yuxu, istirahət), kəmiyyət və keyfiyyətə normal qidalanma (xüsusilə, Vitamin C və zülallarla zəngin qidalar - meyvə-tərəvəz, ət, balıq və s.), soyuqlamadan və stressdən qorunmaq lazımdır. Əgər hərəkətin yüksəlməsi, kürekədə ağrı, iyilmə-dadbilmə hissinin pozulması, halsızlıq, tərləmə, tənəffüs, öskürək və s. olarsa koronavirusa görə müayinədən keçmək zəruridir. Hər kəs unutmamalıdır ki, xəstəlik nə qədər erkən aşkarlarsa və ona qarşı doğru müalicə aparılırsa, effektivliyi bir o qədər yüksək olar".

I kurs tələbələri üçün məlumatlandırma sessiyası keçirilib

Azərbaycan Tibb Universitetinin Tələbə Həmkarlar İttifaqı Komitəsi tərəfindən elan edilmiş "Sosial məlumatlandırma həftəsi" çərçivəsində universitetin I kurs tələbələri üçün onlayn formada geniş sessiya təşkil olunub.

ATU THİK-in sədr müavini Cavid Mustafadə və komitə üzrə fakültə sədrələri, klub sədrələri görülən işlər, mövcud qurumlar və gələcək planlar haqqında geniş məlumatları təqdim edib. Həmçinin, tələbələri maraqlandıran bütün suallara cavablandırılıb.

Qeyd edək ki, bir həftə ərzində hər gün müxtəlif



Sessiyada universitetin 90 ildə keçdiyi yol, universitetin sosial ictimai həyatı, tələbələr üçün fəaliyyət göstərən ictimai, elmi və könüllü təşkilatlar haqqında geniş məlumat verilib.

fakültə tələbələri üçün bu tip məlumatlandırma sessiyaları keçirilib. Tədbirlərdə 400-ə yaxın I kurs tələbəsi aktiv iştirak edib. Görüşlərdə iştirak edən tələbələr qoşulmaq istədikləri təşkilatlara



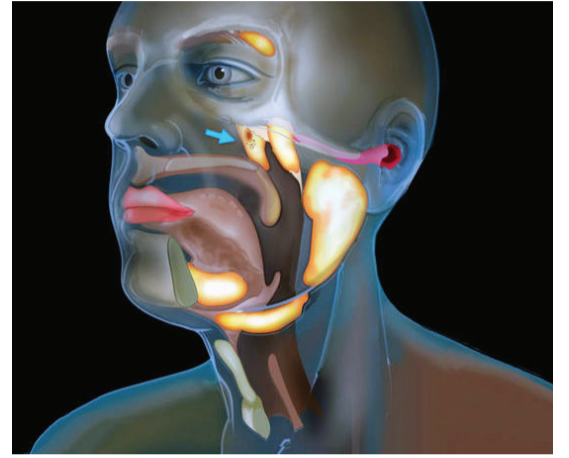
Görüş zamanı ATU THİK-in sədri Elvin Kərimli bildirib ki, I kurs tələbələri ilə ənənəvi görüş bu dəfə pandemiya ilə əlaqədar onlayn formada təşkil olunub. Görüşlərin məqsədi tələbələrin asudə vaxtının səmərəli təşkil olunması ilə bağlı imkanları təqdim etmək, bu istiqamətdə maariflənməni gücləndirməkdir.

yönləndirilib. Həm də bəzi xüsusi istedadlı tələbələrin bacarıqlarını inkişaf etdirməsi üçün müvafiq qeydiyyat aparılıb.

ATU THİK yeni tədris ilinə başlayan I kurs tələbələrinin hamısına uğurlar arzulayır və onları sosial-ictimai işlərdə aktiv olmağa çağırır.

Yeni orqan kəşf olundu

Elm adamları boğazda yeni orqan kəşf etdilər: burun arxasında, boğazın üst hissəsində 3,9 sm uzunluğunda olan tüpürçək vəziləri. Torus tubarius nahiyəsinin ətrafında yerləşdiyi üçün bu vəzilərə "tubarial tüpürçək vəziləri" adı verildi. Tədqiqatçılar 23 sentyabrda "Radioterapiya və Onkologiya" jurnalında vəzilərin burun və ağız arxasındakı yuxarı boğaz nahiyəsini namləndirməyə xidmət etdiyini qeyd ediblər.



Bu kəşf təsadüf nəticəsində olub. Belə ki, Hollandiya Xərçəng Xəstəliyi İnstitutunda tədqiqatçılar prostat xərçəngini araşdırmaq üçün prostat xərçəngi hüceyrələrində yüksək səviyyədə rast gəlinən PSMA proteinini test ediblər. Bu protein nəinki prostat xərçəng hüceyrələrində, o cümlədən tüpürçək vəzilərində də sintez olunur. Bu vasitə ilə test zamanı yeni tüpürçək vəziləri də kəşf olunub.

İndiyə qədər 3 cüt böyük tüpürçək vəzisinin olduğu məlum idi: qulaqyanı, çənəaltı, dilaltı. Bununla yanaşı ağız boşluğunda milyonlarla kiçik tüpürçək vəziləri də var.

Tədqiqatçılar kəşfi isbat etmək üçün 100 xəstəni test etdilər (təcrübə əvvəldən prostat xərçənginə aid olduğu üçün 99 xəstə kişi idi). Nəticədə hər bir təcrübə iştirakçısının yeni kəşf olunan vəzilərə sahib olduğu aşkarlandı. Bununla yanaşı, araşdırmalar nəticəsində bu vəzilərin mukozal vəz toxumasından və burun-udlağa gələn vəz kanallarından formalaşdığı müəyyən olundu.

Bəs bu vəzilərin bizə nə faydası var?

Bu kəşf xərçəng xəstəliyinin müalicəsi üçün çox vacib rol oynaya bilər. "Rol oynaya bilər", bəli. Tam dəqiq bilmək üçün isə daha geniş araşdırmalara ehtiyac var. Amma indi əlimizdə olan məlumatları bir araya yığsaq, nəticəyə gəlirik ki, xərçəngin müalicəsində baş və boyuna radiasiya şüaları ilə təsir edən həkimlər ehtiyatlı olma-

lıdırlar. Çünki radiasiyanın təsirindən bu vəzilərin zədələnməsi həyat keyfiyyətinə mənfi təsir edə bilər. Bütün bunları onkologiya üzrə mütəxəssis doktor Vouter Voqel deyib.

O əlavə edir: "Xəstələr yemək yeməkdə, udqunmaqda və danışmaqda çətinlik çəkə bilərlər".

Amma bu kəşfə kimi heç kəs tubarial tüpürçək vəzilərini zədələməmək üçün radioterapiyadan qaçmağa çalışmadı. Tədqiqatçılar Qroninqen Universitetinin Tibb Mərkəzində müalicə olunan 700-dən çox xərçəng xəstəsinin məlumatlarını nəzərdən keçirdilər. Müəyyən olundu ki, xəstələrin sözügedən vəzilərlə ətrafında daha yüksək dozalarda radiasiyaya məruz qalması nəticəsində radioterapiyanın əks təsirləri daha çox olub. Beləliklə, yeni kəşf xərçəng xəstələrinin müalicəsində yaranan əks təsirlərin azalmasına gətirib çıxaracaq.

Voqel: "Növbəti addımımız bu yeni vəziləri ən yaxşı şəkildə hansı xəstələrdə və necə qoruya biləcəyimizi öyrənməkdir. Bunu edə bilsək, xəstələr daha az əks təsirlərə məruz qalacaq və bu da müalicədən sonra ümumi həyat keyfiyyətinin yaxşılaşması ilə nəticələndirəcək".

Hazırladı: Afət AZƏRQIZI,
I Müalicə-profilaktika fakültəsinin III kurs tələbəsi

Qadının yaşı artdıqca, reproduktiv qabiliyyət aşağı düşür

◆ Qadın orqanizmi stres, pis yuxu, natamam qidalanma və digər qeyri-qənaətbəxş faktorlara müxtəlif cür reaksiya verir. Lakin neqativ təsirlər ən çox reproduktiv sistemə məruz qalır. Belə ki, artıq 25 yaşdan başlayaraq, qadınlarda yumurtalıqların funksiyasında problemlər meydana çıxmağa başlayır. Yumurtalıqların disfunksiyası yorğunluq, əmək qabiliyyətinin azalması, yaddaşın pozulması və digər əlamətlərlə büruzə verə bilər.

Qadının yaşı artdıqca, reproduktiv qabiliyyət aşağı düşür, xüsusilə 35 yaşdan sonra yumurtalıqların rezervi azalır və yumurta hüceyrələrinin keyfiyyəti pozulur. Hətta cavan qadınlar belə hormonal disbalans və endokrin sisteminin işinin pozulmasına səbəb olan yumurtalıqların funksiyalarının erkən sönükləşməsi səbəbindən "sonsuzluq" problemi ilə üzləşə bilərlər.

Müasir elmi-kliniki nailiyyətlər hətta menopauza dövründə belə yumurtalıqların funksiyalarının bərpa edilməsinin mümkünlüyünü göstərir.

Bu istiqamətdə plastik cərrahiyyə, travmatologiya, dermatologiya və tibbin digər sahələrində son illər istifadə olunan PRP (Platelet Rich Plasma) üsulunun reproduktiv qabiliyyətə də yumurtalıqların ca-

vanlaşdırılması və uşaqlığın selikli qişasının qalınlaşdırılması məqsədilə tətbiqinə başlanılıb.

Trombositlərlə zəngin qan plazmasının reproduktiv funksiyaların bərpasına yardım edə bilməsi aşkar olunub. PRP inyeksiyası tərkibində böyümə faktorları olan trombositlərdən və leykositlərdən ibarətdir. Bu böyümə faktorları yumurtalıqlarda yeni oositlərin formalaşmasına təkan verərək, həmçinin aktiv olmayan, "yatan" oositləri aktivləşdirərək qadınlarda aybaşı siklinin və reproduktiv funksiyasının bərpasına yardım edir.

Prosedurdan əvvəl qadın müvafiq müayinələrdən keçirilir.

Yumurtalıqların cavanlaşdırma prosesi iki etapdan ibarətdir. İlk mərhələdə qadınlardan venoz qan götürülür və bir neçə sikl sentrifüqada işlənir. Nəticədə trombositlərlə zəngin qan plazması əldə olunur.

İkinci mərhələdə isə əldə olunmuş plazma ultrasəs nəzarəti altında nazik iynə vasitəsilə yumurtalıqlarda müəyyən edilmiş yerlərə inyeksiya edilir. Prosedur ambulator şərətdə, yüngül sedasiya altında aparılır. Ekstrakorporal mayalanma zamanı yumurta hüceyrələrinin toplanması prosesini xatırladır.

Prosedurun effektivliyinin qiymətləndirilməsi aybaşları kəsilməmiş qadınlarda hər ay, aybaşı görünən və ya qeyri-müntəzəm sikkələri olan qadınlarda altı ay

ərzində aparılan hormonal müayinələrin nəticələrinə (AMH, FSH, LH, estradiol) əsaslanır. Antimüllerian hormon səviyyəsinin artması, FSH, LH, estradiolun səviyyələrinin enməsi, yumurtalıqların cavanlaşmasının obyektiv göstəriciləri sayılır.

Bu üsulun üstünlüklərindən biri onun təhlükəsiz olmasıdır, çünki qadın orqanizminə təsir onun öz resursları ilə, hormonal preparatsız edilir. Bu zaman hər hansı bir xəstəliyin ötürülməsi və allergiya reaksiyaları riski yaranmır. Ən əsası, qadına öz yumurta hüceyrəsi ilə, donor hüceyrəsindən istifadə etmədən hamilə qalmaq şansı yaranır.

Bundan əlavə, PRP inyeksiyası uğursuz ekstrakorporal mayalanma prosedurları və təkrarlanan düşüklər zamanı uşaqlığın selikli qişasının qalınlaşdırılması və embrionun implantasiyasına şərait yaradılması məqsədilə istifadə edilə bilər.

Yumurtalıqların PRP üsuluna əks göstərişlər - onkoloji xəstəliklər, uşaqlıq artımlarının xroniki iltihabi xəstəlikləri, kiçik çanaqda bitişmə prosesi, antikoagulyantların qəbulu, hamiləlik.

Prosedur qadın orqanizminin hormonal fonunu korreksiya etməklə onun cavanlaşmasına və sağlamlığının qorunmasına yardım edir, ümidlərini itirən qadınlara ana olmaq şansını verir.

Pərvin HÜSEYNOVA,
II Məməliq-ginekologiya kafedrasının assistenti

Yubiley

Kitablar arasında keçən mənalı ömür



Bu günlərdə Əsaslı Kitabxananın direktoru, tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Ziyafət Eminovanın 60 yaşı tamam olmuşdur.

1981-1998-ci illərdə Azərbaycan Milli Kitabxanasında kitabxanaçı, bölmə müdiri, şöbə müdiri vəzifələrində işləyən Ziyafət xanım 1998-ci ildən Azərbaycan Tibb Universitetinin Əsaslı kitabxanasında böyük redaktor vəzifəsinə qəbul edilmiş, 2011-ci ildən isə kitabxananın direktoru vəzifəsinə təyin olunmuşdur.

Z. Eminova 2005-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası A. Bakıxanov adına Tarix İnstitutunda "XIX-XX əsrin əvvəllərində

Azərbaycanda səhiyyənin tarixi" mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək, tarix elmləri üzrə fəlsəfə doktoru alimlik dərəcəsi almışdır. Azərbaycanda səhiyyənin tarixi ilə bağlı müxtəlif elmi jurnallarda bir sıra məqalələrin və bir monoqrafiyanın müəllifidir.

Azərbaycan Tibb Universitetinin əsas struktur bölmələrindən biri olan professor-müəllim heyətini, tələbələri elmi ədəbiyyatla təmin edən, onların elmi axtarışlarının bələdçisi olan Əsaslı Kitabxanada oxuculara xidmətin yüksək səviyyəyə çatdırılması sahəsində öz bilik və bacarığını əsirgəməmişdir. Universitet rəhbərliyinin köməyi ilə həm tələbələrin dərslərlə təminatı, həm də müasir tələblərə cavab verən proqramların yerinə yetirilməsi sahəsində böyük tədbirlər həyata keçirilir ki, bu sahədə o, öz üzərinə düşən vəzifələri səylə yerinə yetirməyə çalışır.

Mənalı ömrünü kitablar arasında keçirən Ziyafət xanım bu illər ərzində doğma kollektivin sevimlisinə çevrilib.

Ölkəmizin qalibiyyət dolu sevincli günlərinə onun da sevincini qatıb Ziyafət xanımı ürəkdən təbrik edirik. Əsaslı Kitabxana kollektivi adından ona gələcək işlərində bol uğurlar, həyatının hər dönəmində parlaq və pozitiv əhval-ruhiyyə, mənəvi harmoniya, firavanlıq arzulanır!

Hörmətli Ziyafət xanım, illərlə topladığınız həyat təcrübəsi və müdrikləklə həmişə zirvələrdə qalınız. Həyat yolunuz həmişə işıqlı olsun!

Əsaslı Kitabxananın əməkdaşları

"Neonatologiyada yeniliklər-2020" adlı beynəlxalq konqres keçirilib

Səhiyyə Nazirliyi, İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi, Səhiyyə Nazirliyinin Neonatal Komissiyası, Ankara Universiteti və ABŞ-ın Vanderbilt Universitetinin birgə əməkdaşlığı, "Update in Medicine"nin təşkilatı dəstəyi ilə "Neonatologiyada yeniliklər-2020" beynəlxalq konqresi keçirilib.

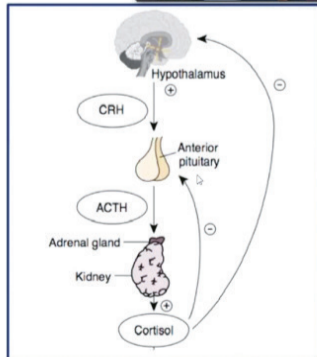
bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi, həmçinin yerli tibb işçilərini müasir beynəlxalq təcrübə ilə tanış etməkdir.

Səhiyyə Nazirliyinin baş neonatoloqu Rüstəm Hüseynov öz çıxışında yenidoğulanların sağlamlığına ölkəmizdə göstərilən diqqət və qayğının yüksək səviyyədə olduğunu vurğulayıb. O, beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsinin əhəmiyyətindən, ən müasir müalicə protokollarının adaptasiyadan sonra tətbiqindən danışıb.

Türkiyənin tanınmış neonatoloqu, professor

Konjenital Adrenal Hiperplazi

- Asıl sorun **kortizol sintezinin yetersiz olması**
- Kortizol eksikliyi sonucu Kronik ACTH uyarısı Hipotalamo-hipofizer aksın inhibisyonunun kaybı
- CRH və ACTH aşırı sekresyonu sonucu **adrenal bezlerde hiperplazi olur**



Ənənəvi olaraq hər il keçirilən konqresdə Azərbaycan ekspertləri ilə yanaşı, Türkiyə və ABŞ-ın neonatologiya sahəsində aparıcı mütəxəssisləri də iştirak ediblər.

Canlı vebinar formatında keçirilən beynəlxalq konqresin təşkilində məqsəd ana və uşaq sağlamlığının qorunması istiqamətində pediatri, neonatoloq, mama-ginekoloq, ailə həkimi, terapevt, o cümlədən digər ixtisaslı tibb işçilərinin bilik və

Ömer Erdeve konqres zamanı həmkarları ilə birgə Türkiyə təcrübəsini Azərbaycan və ABŞ mütəxəssisləri ilə paylaşmağın, eyni zamanda maraqlı müzakirələrin vacibliyini bildirib.

Qeyd edək ki, konqres Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin Elmi Tibbi Şurası tərəfindən akkreditasiya olunub və 12 DTT kredit balı ilə qiymətləndirilib.

Koronavirusdan müalicə olunmaq ondan qorunmaqdan daha çətindir

Payız-qış mövsümündə respirator xəstəliklərin artacağı əvvəlcədən proqnozlaşdırıldığı kimi yeni növ koronavirusa (COVID-19) yoluxanların sayında da artım olacağı gözlənilən idi. Lakin bunu hər kəs bilməlidir ki, COVID-19-dan müalicə olunmaq ondan qorunmaqdan daha çətindir. Ona görə də, ilk növbədə, xəstəliyə yoluxmaqdan özünü gözləmək lazımdır.



Qorunmaq üçün lazım olan üç qızıl qaydanı isə hər kəs bilir. Məsələ burasındadır ki, bizim hər birimiz özümüz bilmədən daşıyıcı rolu oynaya bilirik və maska taxılması həm də ona görə vacibdir ki, daşıyıcı olanlar maska taxarkən daha çox ətrafdakıları qorumuş olur. Bunun özü də bir sosial məsuliyyətdir. Maskə taxılmaması nəticəsində xəstəliyin bir daşıyıcı olaraq yaşlılara, xroniki xəstəliyi olanlara ötürülməsi mümkündür və həmin qrupa mənsub olanlar bu xəstəliyi daha ağır keçirirlər.

Bu sözləri COVID-19-un yüksək risk qrupuna daxil olan yaşlıların qidalanması və immunitetin gücləndirilməsi ilə əlaqədar məlumat verərkən həkim-endokrinoloq Gülnar Qafarova deyib.

"Təcrübədən çıxış edərək onu da deyə bilərəm ki, qorxu hissinin olması da xəstəliyə yoluxmaqda çox mənfi rol oynayır, çünki stres immuniteti zəiflədən ən vacib səbəblərdən biridir. Ən çox şəkərli diabet, onkoloji xəstəlikləri olanlar, eləcə də xroniki xəstələr risk qrupundadırlar. COVID-19 yayıldığı dövrlərdən onu da müşahidə etmişəm ki, artıq çəki problemi olanlar bu xəstəliyi daha ağır keçirirlər. Hətta heç bir xroniki və digər xəstəliyi olmayan artıq çəkili insanlar yoluxarkən çox ciddi çətinliklə üzləşirlər.

Şəkərli diabet xəstələrinin risk qrupunda olması həm də xəstəliyin şəkərlə qidalanmasıdır. Ona görə də karbohidratlı qidalar maksimum dərəcədə menyudən çıxarılmalıdır. Bura təkə şəkər deyil, ağ çörək, duz, un məmulatları, makaron, karbohidrat yükü çox olan qidalar daxildir. Həkimlərin ən çox arzuladığı orqanizmdə qlükozanın normada saxlanmasıdır. Daha çox təbii zülalla zəngin olan ət və süd məhsulları, xüsusilə tərəvəzlərlə qidalanmaq məsləhətdir. Meyvədən daha çox tərəvəzdən istifadə edilməlidir, çünki meyvənin də tərkibində şəkər çox olur. Qəbul edilən mayelər içərisində ən çox sudan istifadə edilməsi düzgündür. Suyu dadlandırmaq da olar, onun içərisinə limon, darçın çubuğu, portağal qabığı və s. atmaq da olar", - deyərək həkim-endokrinoloq bildirib.

Damotudan narahatlıq və qorxu əleyhinə istifadə edilir

Damotu X əsrdən təbabətdə tətbiq edilən dərman bitkisidir, onun adı latın dilindən tərcümədə şirquyuğu mənası verir. Damotu 1968-ci ildən keçmiş sovetlər ittifaqının Dövlət Farmakopeyasına daxil edilib. Bitkinin toxumlarından əldə edilən piyli yağ yüksək keyfiyyətli lakların hazırlanması, kağız və parça səthlərinə keçirməzlik bəxş etmək üçün onların hopdurulmasında istifadə edilir. Bitkidən alınan lif keyfiyyətinə görə kətan liflərinə yaxındır. Baytarlıqda damotunun cövhəri sidikqovucu kimi tətbiq edilir.



damotunun tərkibindəki kimyəvi maddələr ondan həm sakitləşdirici, həm də narahatlıq və qorxu əleyhinə istifadə etməyə imkan verir. Qalxanabənzər vəzin hiperfunksiyası zamanı səmərəli təsir göstərir.

Damotu bitkisinin preparatları sedativ təsire malikdir, arterial təzyiqi aşağı salır, ürək ritmini azaldaraq miokardın yığılma gücünü artırır, karbohidrat və yağ mübadiləsinə müsbət təsir göstərir.

Ondan, əsasən qorxu, taxikardiya, həyəcan zamanı, meteorizm, həzm pozğunluqları, isteriya, epilepsiya, hepertonianın birinci və ikinci mərhələlərində tətbiq edilir. Yemişən və pişikotu ilə birlikdə ürək fəaliyyətinin gücləndirilməsi üçün istifadə edilir.

Xaricə istifadə zamanı damotu iltihab əleyhinə, antiseptik və regenerasiyaedici təsir göstərir. Damotu köklərinin dəmləməsi dizenteriya zamanı içilir.

2 çay qaşığı qurudulmuş damotu üzərinə dördüdəbir litr qaynar su əlavə edilərək 10 dəqiqə dəmlənilib süzülür. Alınan dəmləmə iki-üç yerə bölünərək gün ərzində içilir.

Hipotoniya, tromboz və tramboflebit zamanı istifadəsi qəti qadağandır.

Zakir Ömər oğlu Qarayev

Tibb ictimaiyyətinə ağır itki üz vermişdir. Noyabrın 24-də tanınmış alim, əməkdar elm xadimi, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Zakir Qarayev ömrünün 79-cü ilində vəfat etmişdir.



Zakir Qarayev 1941-ci ildə Qərbi Azərbaycanın Dili-can mahalının Göyərçin kəndində anadan olmuşdur.

O, orta təhsilini başa vurduqdan sonra N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb İnstitutuna (indiki Azərbaycan Tibb Universiteti) qəbul olur. 1962-ci ildə Sanitariya-gigiyena fakültəsini müvəffəqiyyətlə bitirən Zakir Qarayev 1968-ci ildə tibb üzrə fəlsəfə doktoru, 1974-cü ildə tibb elmləri doktoru elmi dərəcələrini, 1990-cı ildə professor elmi adını almışdır. 2014-cü ildə isə AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

Əmək fəaliyyətinə Qərbi Azərbaycanın Göyçə mahalında başlayan alim 1968-1974-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutunun Mərkəzi Elmi-Tədqiqat Laboratoriyasında direktor, 1974-1975-ci illərdə Leninqrad şəhərində Dövlət Həkimləri Təkmilləşdirmə İnstitutunun Elmi-Tədqiqat Laboratoriyasında böyük elmi işçi vəzifələrində çalışmışdır. 1975-1982-ci illərdə həmin laboratoriyanın direktoru, 1982-1993-cü illərdə SSRİ Səhiyyə Nazirliyinin və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Mikologiya və Dərin Mikoza Elmi Mərkəzinin direktoru işləmişdir. O, həmçinin 1993-1994-cü illərdə Azərbaycan Respublikası Elmi-Tədqiqat Mikrobiologiya, Virusologiya və İmmunologiya İnstitutunun direktoru, 2001-2004-cü illərdə İstanbul Universitetində Tibb fakültəsinin Mikrobiologiya və immunologiya kafedrasının professoru kimi fəaliyyət göstərmişdir. 2004-cü ildən 2018-ci ilə qədər Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin Mikrobiologiya və immunologiya kafedrasının müdiri, ömrünün sonuna qədər isə kafedranın məsləhətçi-professoru vəzifəsində çalışmışdır.

1993-cü ildə vətəna qayıtdıqdan sonra onun elmi fəaliyyəti o vaxtlar ölkəmizdə narahatlıq doğuran bir sıra tibbi-sosial problemlərlə əlaqədar olmuşdur. Bu baxımdan cəhbə bölgələrində qəlpə və güllə yaralanmaları, ağır yanlıqların fəsadlaşmaları ilə əlaqəli anaerob və nozokomial infeksiyaların etiopatogenezinin öyrənilməsi, müalicə və profilaktika tədbirlərinin hazırlanması mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Keçən əsrin 90-cı illərində əsgərlər və əhəlinin digər qrupları arasında bəzi infeksiyon xəstəliklərlə qarşı müvafiq profilaktik tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi önəmli olmuşdur. Z.Qarayev bu illər ərzində tibb elmində öz dəsti-xətti olan bir alim kimi formalaşmışdır.

Z.Qarayev müxtəlif mikroorqanizmlərin, radiasiya, hormonal preparatlar, antibiotiklər və s. təsirdən insan orqanizmində baş verən immun çatışmazlıqlarının və ikincili infeksiyaların formalaşma mexanizmlərinin tədqiqinə, diaqnostika, müalicə və profilaktika

tədbirlərinin təkmilləşdirilməsinə nail olmuşdur.

O, 300-dən çox elmi əsərin, o cümlədən 4 monoqrafiyanın müəllifidir. Alimin T.Əliyevlə birgə mikoloji xəstəliklərin diaqnostikası və müalicəsi haqqında yazdıqları "Tibbi mikologiya" adlı kitab respublikada bu istiqamətdə yazılmış yeganə əsərdir. Dünyanın müxtəlif elmi jurnallarında nəşr olunmuş 63 elmi əsərinin "xülasə"si ABŞ-ın Milli Səhiyyə İnstitutunun Milli Tibb Kitabxanasının rəsmi saytı olan www.pubmed.gov internet portalında yerləşdirilmişdir.

Z.Qarayevin elmi rəhbərliyi ilə 70 elmlər namizədi, 21 elmlər doktoru hazırlanmışdır.

Alim Azərbaycan Tibb Universitetinin nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasının sədri, 2010-cu ildən "İnfeksiya və immunitet" jurnalının baş redaktoru, Sankt-Peterburq şəhərində nəşr olunan "ВИЧ-инфекция и иммуносупрессия" beynəlxalq jurnalının redaksiya heyətinin üzvü idi. O, SSRİ-də 3 dəfə dünya miqyaslı konqreslər təşkil etmiş, 1-4 oktyabr 2009-cu il tarixlərində Bakıda 23 ölkəni təmsil edən 300-dən çox alimin iştirakı ilə "III Avrasiya Klinik mikrobiologiya, immunologiya və infeksiyon xəstəlikləri" beynəlxalq konqresinin prezidenti və təşkilatçısı olmuşdur.

Görkəmli alim 2010-cu ildə "Əməkdar Elm xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ömrünün müdriklik çağlarını yaşayan Zakir müəllim, öz biliklərini gələcək həkimlərə - tələbələrə, rezidentlərə və doktorantlara öyrətməkdən yorulmurdu. Onun azərbaycan, rus və ingilis dillərində oxuduğu mühazirələr tələbələr tərəfindən böyük maraqla qarşılanırdı.

Tanınmış elm xadimi Zakir Qarayevin işıqlı xatirəsi doğmalarının, tələbə və həmkarlarının, onu tanıyanların qəlbində əbədi yaşayacaqdır.

Allah rəhmət elsin, qəbri nurla dolsun!

Tibbi mikrobiologiya və immunologiya kafedrasının əməkdaşları

Qızılcadan qorunmağın ən yaxşı yolu profilaktik peyvəndlərinin vaxtında edilməsidir

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə, hər yüz qızılca xəstəsindən ən azı birində ölüm və ya ağırlaşma halı qeyd alınır. Eyni zamanda, qızılcanın COVID-19, Ebola virusu və qripdən daha yoluxucu olduğu bildirilir.

Koronavirusun simptomlarına bənzer yən yüksək hərət, boğaz ağrısı və titrəmə qızılcanın əsas əlamətləridir və əsasən bədəndə yaranan qızartılarla fərqlənir. Ancaq bu səpgilər dörd-beş gündən sonra üzə çıxır. Hazırda daha çox COVID-19 infeksiyasına baş qarışsa da, qızılca payız-qış aylarında daha çox aktivləşir.



Bakıdakı 20 nömrəli uşaq poliklinikasının həkim-pediatrı Hafizə Məmmədova AZƏRTAC-a deyib: "Çoxları qızılcanı zərərsiz uşaq xəstəliyi hesab etsə də, əslində bir çox ağırlaşmalara səbəb ola bilər. Qızılcadan qorunmağın ən yaxşı yolu uşaqların profilaktik peyvəndlərinin vaxtında edilməsidir. Əks təqdirdə onun yoluxması, ağırlaşmaları və COVID-19-un tüğyan etdiyi indiki vaxtda onunla eyni vaxta düşərək ağır nəticələr verə bilər".

Həkim-pediatrın dediyinə görə, ən pisi isə qızılcanın yoluxucu olmasıdır. Xəstənin yaxınlığında olanların ona yoluxma ehtimalı çox yüksəkdir, hətta peyvənd olunan böyüklər də qızılca virusuna yoluxa bilərlər. Sadəcə peyvənd edilənlər bu xəstəliyi başqalarına nisbətən yüngül keçirirlər.

"Qızılcaya qarşı peyvəndin edilməsi 1 və 6 yaşda yetərlı hesab edilir. Lakin kütləvi epidemiyalar baş verəndə tur-peyvəndlər aparılır və bu zaman müəyyən yaşda olanların da əvvəllər peyvənd edilməsinə baxmayaraq onlara yenidən peyvənd vurulması zəruri hesab edilir. Çünki elə hallar olur ki, əvvəllər peyvənd alanların da müəyyən dövrdən sonra xəstəliyə qarşı immuniteti zəifləyir. Xəstəliyi keçirənlərin isə yenidən yoluxma riski çox az olur, çünki onların orqanizmində bu infeksiyaya ömürlük immunitet formalaşmış olur", - deyə həkim-pediatr əlavə edib.

Qara kişmiş qanı təmizləyir və sağlam qalmağa kömək edir

Mütəxəssislər gündəlik rasiona bir ovuc qara kişmiş əlavə etməyi məsləhət görürlər. Bu sadə məhsul qanı zərərli qatışıqlardan təmizləyir və qışda sağlamlığı qorumağa kömək edir.

Tərkibi təbii antioksidləşdiricilərlə, dəmirlə zəngin olan bu sadə məhsul sağlamlıq üçün çox faydalıdır. O saçların uzanmasını tənzimləməkdən tutmuş, qanın təmizlənməsində bir sıra üstünlüklərə malikdir.

Qara kişmiş qanı təmizləyir. Antioksidləşdiricilərlə zəngin olan qara kişmişin gündəlik qəbulu orqanizmi zəhərlənmədən, şlaklardan və qana düşən digər arzuolunmaz maddələrdən qoruyur. Saçların uzanmasını sürətləndirir. S vitamini ilə zəngin olan bu məhsul saçların kökünü bərkidir (müntəzəm istifadə edildikdə), onların vaxtından əvvəl ağarmasının və tökülməsinin qarşısını alır.

Sümükleri bərkidir. Bu sadə məhsulun sümükləri bərkidən kalium və kalsiumla zəngin olması osteoporozun inkişafını dayandırmaya kömək edir.

Qara kişmiş xolesterolini normallaşdırır, onun sağlam səviyyədə qalmasını təmin edir. Qara kişmişin tərkibində olan polifenolların orqanizmdəki "pis xolesterolin" dərəcəsini azalda bilməsi hipertoniya və ürək xəstəliklərinin qarşısını alır.

Qara kişmiş dişləri sağlam saxlayır. Bu bitki mənşəli məhsul mikroblarla mübarizə aparan və dişlərin çürüməsinin qarşısını alan fitokimyəvi maddələrlə doludur.

Qara kişmiş həmçinin anemiyanın qarşısını alır. Dəmirlə zəngin kişmiş qanda hemoglobin miqdarını artırır və anemiyanın qarşısını alır. Bu da qışda sağlamlığın qorunmasında mühüm rol oynayan immuniteti gücləndirir.



Azərbaycan Tibb Universitetinin 3 tələbəsi dəhşətli qəzanın qurbanı olub

Bakının Xətai rayonunda ağır yol-nəqliyyatı hadisəsi zamanı ölən və yaralanan tələbələr koronavirusla mübarizədə könüllü olaraq çalışmışlar.

ATU-nun mətbuat katibi Günel Aslanova bildirib ki, bu gecə Bakıda baş verən qəza nəticəsində Azərbaycan Tibb Universitetinin 3 tələbəsi - Tuncay Məmmədov, Sahil Mustafazadə və Yeganə Məmmədova həlak olublar. Digər tələbə İlkin Ağamirzəyev isə ağır yaralanıb: "Onların hamısı koronaviruslu xəstələr üçün olan modul tipli klinikada könüllü kimi çalışıblar. COVID-19-la mübarizədə digərlərinə kömək olan gələcək həkimlərimiz özləri dəhşətli qəzanın qurbanı olublar".

Qeyd edək ki, yağışlı hava şəraiti zamanı yolun sürüşkən olması səbəbindən avtomobil mərkəzin ikinci mərtəbəsinin üst divarına çırpılıb. Qəza nəticəsində avtomobildə olan sərnişinlər Sahil Mustafazadə və Yeganə Məmmədova hadisə yerində ölüb. Əraziyə cəlb olunan təcili tibbi yardım vasitəsi ilə sürücü T.Məmmədov və digər sərnişin 1999-cu il təvəllüdü İlkin Ağamirzəyev 3 nömrəli şəhər xəstəxanasına çatdırılıb. Lakin həkimlərin səyinə baxmayaraq, Tuncay Məmmədovun həyatını xilas etmək mümkün olmayıb. İlkin Ağamirzəyevin vəziyyəti isə ağırdır.

Azərbaycan Tibb Universitetinin rəhbərliyi ölənlərin ailələrinə, yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir, Allahdan ölənlərə rəhmət, yaralı tələbələrə şəfa diləyir!



Aspirininin kəşfi, faydaları və zərərləri

4 min il öncə şumerlər ağrıları azaltmaq üçün söyüd qabıqlarını çeynəyirlərmiş. Sonra ağacın qabığını qoparıb qaynatdılar; bu məhləm onların bədənlərindəki qızdırmanı salmağa kömək edirdi. Çox yəqin ki, şumerlər bu məhləmin gələcəkdə tibbin istiqamətini dəyişəcəyini və bir çox xəstəliklərə dərman olacağını bilmirdilər. Çünki şumerlərin kəşf etdiyi bu bitki günümüzdə populyar olan aspirinin təməli idi. Söyüd qabığında, keçisaqqal bitkisinin çiçəklərində və kəkliküzümü (qaulteriya) yağında bol miqdarda salisil turşusu vardır.

Miladdan öncə 400-cü ildə müasir tibbin banisi Hippokrat bədəndə olan ağrıları azaltmaq üçün xəstələrinə söyüd ağacının yarpaqlarını dəmləyib içməsinə tövsiyə edirdi. Getdikcə bundan sıx istifadə edən Hippokrat sonralar artıq reseptlərində də yazmağa başladı. Bu maddə haqqında tam araşdırma 2.000 il sonra baş verdi.

1763-cü ildə kəşif Edvard Stoun 5 il apardığı təcrübələrdən sonra qızdırma titrəməsinin söyüd qabığının tinkurası ilə müalicə barədə Londonun Kral Cəmiyyətində məruzə edir. 1838-ci ildə isə söyüd qabığının faal komponentinin salisil turşusu olduğu öz təsdiqini tapdı. Bir qədər sonra İtaliya kimyaçısı Rafael Piria söyüd qabığından salisil turşusunu ayıraraq, bu maddənin kimyəvi tərkibini müəyyən edərək onu müvəffəqiyyətlə sintez edib. Alınan maddəyə salisil turşusu adı verilib. Lakin o zaman salisil turşusu dərman kimi praktik tətbiqini tapa bilməmişdi.

1853-cü ildə ilk dəfə asetilsalisil turşusunu fransız kimyaçısı Ş.Jerar sintez eləmişdir. Marburq Universitetinin kimyaçı alimi Herman Kol-



be 1859-cu ildə isə salisil turşusunun kimyəvi strukturunu öyrənmiş və 1874-cü ildə Drezden şəhərində fabrikdə onun istehsalına başlamışdır.

"Bayer" firmasının laboratoriyasında çalışan kimyaçı Feliks Hoffmann 10 avqust 1897-ci ildə təmiz kimyəvi asetilsalisil turşusu istehsal etməyə başladı. Və bununla aspirin (ASS) kəşf olundu. 11 gün sonra eyni üsulla diasetilmorfin və yaxud diamorfin adlandırılan heroini kəşf etdi. Beləliklə, Feliks Hoffman həm heroini, həm də aspirini kəşf edən alim kimi adını tibb tarixinə yazdırdı. O illərdə quru öskürək və vərəmin müalicəsində istifadə olunan heroini, sonralar daha da geniş istifadə olunmağa başladı. İkinci Dünya müharibəsində isə ağır yaralıları ağrıkəsici kimi istifadə edilirdi.

Qış üçün daha faydalı olan D vitaminli beş sadə məhsul

İmmunitet sistemi üçün həyati əhəmiyyət daşıyan D vitamini günəş şüası sayəsində əmələ gəlir. Qışda, günəş çatışmazlığı şəraitində tərkibi D vitamini ilə zəngin olan məhsulların qəbulu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.



Qarşıdakı qış aylarında tərkibində D vitamini olan məhsulların qəbulu, yəqin ki, daha zəruri olacaq. Alimlərin çoxu onu koronavirus infeksiyasına və kovidin ən ağır formasının inkişafına qarşı etibarlı qoruyucu sayır. D vitamininin bu xüsusiyyəti onun faydalı xüsusiyyətlərini genişləndirir. Məsələn, məlumdur ki, ilin ən soyuq və tutluq vaxtlarında D vitamininin kifayət etməsi mövsümi depressiyanın qarşısını alır, narahatlığı azaldır. Bundan əlavə, sümük və dişlərin sağlamlığı üçün zəruri olan kalsium və fosforun mənimsənməsinə müsbət təsir göstərir. D vitamininin digər bir faydalı xüsusiyyəti onun hüceyrələrin insulina həssaslığını və mədəaltı vəzidəki beta hüceyrələrinin fəaliyyətini gücləndirərək ikinci növ diabetin inkişafından qoruyacağına bilməkdir.

Mütəxəssislər gün işığının az olduğu qış aylarında

rasiona orqanizmi bu vitaminlə təmin edən qida məhsullarını daxil etməyi məsləhət görürlər. "Well + Good" portalında bunlardan ən azı üçünün rasiona daxil edilməsini tövsiyə edərək beş sadə və əlverişli mənbənin adını açıqlayıb.

Yumurta sarısı. Bir böyük yumurtanın sarısı D vitamininin birgünlük normasının təxminən 10 faizindən ibarətdir. Qışda daha çox ehtiyac duyduğunuz vitamin dozasını artırmaq üçün digər müvafiq ingredientləri də əlavə etməklə omlet hazırlamaq olar.

Qızılbalıq. Qızılbalıq növləri bu vitaminin çox zəngin qida mənbələrindən sayılır. 100 qram qızılbalıq D vitamininə olan birgünlük ehtiyacın 70 faizini təmin edə bilər.

Tunes. Tərkibi D vitamini ilə zəngin olan daha bir dəniz məhsulu tunes balığıdır. Bu balığın 120 qramı (hətta konservləşdirilmiş halda) orqanizmin vitaminlərə olan birgünlük ehtiyacının 34 faizini ödəyir.

Göbələklər. Ağ göbələklər (onların bir fəncanı gündəlik normaın 46 faizini təşkil edir) D vitaminin çox səxavətli bitki mənbəyi sırasına daxildir. Bu baxımdan həmin sığara daha əlçatan olan şampinyonları da əlavə etmək olar. Onlar, günəş işığı və ya kəskin işığın təsiri altında D qrupu vitaminlərini sintez etmək qabiliyyətinə malikdirlər.

Süd. Bir fəncan 2 faizli süd D vitamininin birgünlük normasının 155 faizini təşkil edir. Qeyd edək ki, onu siz yumurta omleti ilə hazırladığınız səhər yeməyinə də əlavə edə bilərsiniz.

Etibarsız sayılır

II müalicə-profilaktika fakültəsinin IV kurs, 317A14 qrup tələbəsi Məmmədli Gülşən Ələddin qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

II müalicə-profilaktika fakültəsinin IV kurs, 317A19 qrup tələbəsi Vəzirli Məleykə Elçin qızının adına verilmiş tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

I müalicə-profilaktika fakültəsinin VI kurs, IB qrup tələbəsi Ələkbərov Həsən Məhəmməd oğlunun adına verilmiş tələbə bileti və müvəffəqiyyət kitabçası itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Allah rəhmət eləsin!

Tibbi mikrobiologiya və immunologiya, Tibbi və bioloji fizika, Farmakologiya kafedralarının əməkdaşları Tibbi mikrobiologiya və immunologiya kafedrasının professoru **Zakir Qarayevin** vəfatından kədərləndiklərini bildirir və ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Tütünçəkənlər yeni növ koronavirusun risk qrupuna aid edilirlər

Tütüнден istifadə edənlərin xüsusi risk qrupuna aid olduğunu deyirlər. Hər il noyabrın üçüncü cümə axşamı Ümumdünya Tütüнден İmtina Günü qeyd edilir. Həmin gün 1977-ci ildə ABŞ-ın Onkoloji Cəmiyyəti tərəfindən təsis edilib. Son illər ölkəmizdə də tütüнден istifadənin azaldılması sahəsində xeyli iş görülmüşdür. 2017-ci il dekabrın 1-də Milli Məclisdə "Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında" Qanunun qəbul edilməsi bu sahədə ən uğurlu addımdır. Həmin Qanunun qəbulundan sonra da tütünün sağlamlığa vurduğu zərərin azaldılması üçün ardıcıl tədbirlər həyata keçirilib.



Tütünçəkənlər yeni növ koronavirus (COVID-19) infeksiyasına yoluxanların risk qrupuna daxildir. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzinin (İSİM) həkim-metodisti Büllurə Yusifova məlumat verərək deyib: "Nəfəs aldığımız havanın içərisində xeyli yad molekullar var. Həmin hava tənəffüs yollarından keçərək təmizlənilir və ağciyəre daxil olur. Tütünçəkənlərdə isə bu təmizləmə prosesi pozulur. Məlum olduğu kimi, tütün tütüsünün tərkibində nikotin var. Nikotin tənəffüs yollarının selikli qişasını pozaraq bəlgəmin yaranmasına səbəb olur. Tütünçəkənlərin hamısı bəlgəmlə öskürəkdən əziyyət çəkir. Təmizləmə prosesin pozulduğuna görə tənəffüs yollarının yoluxucu xəstəliklərinin yaranma ehtimalı iki dəfə artır. Məhz buna görə də tütünçəkənləri yeni növ koronavirusun risk qrupuna aid edirlər. Onlarda infeksiya daha ağır formada keçir. Yüngül gedişli xəstəlik zamanı yuxarı tənəffüs yolları, ağır formada keçən xəstəlik zamanı aşağı tənəffüs yolları, yəni ağciyərlər zədələnir. Koronavirus infeksiyası zamanı həm sağ, həm sol ağciyərin zədələnməsi baş verir və ağır tənəffüs çatışmazlığı nəticəsində insanlar həyatını itirirlər. Ona görə də tütünçəkənlərin bu zərərli vərdişdən imtina etməsi ən doğru çıxış yolu olardı".

Tütüнден istifadədən imtina barədə danışan İSİM-in nümayəndəsi deyib: "Hər bir tütünçəkənə fərdi qayda-da yanaşmaq lazımdır. Nikotin həm də asılılıq yaranan maddədir. Məsələn, gündə bir qutu tütün çəkən onu tərğidə bilər. Gün ərzində üç qutu tütün çəkən ondan təcridən imtina etməsi məsləhət görülür. Tütün yalnız ondan aktiv istifadə edənlər üçün zərərli deyil, həm də onun tütüsünə məruz qalan, yəni passiv istifadəçilərinin orqanizmi üçün də zərərli və qeyri-infeksiyon xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur. Passiv tütünçəkənlərdə də ürək-damar, onkoloji və tənəffüs sisteminin xroniki xəstəlikləri baş verir. Aparılan araşdırmaya görə, passiv tütünçəkənlər arasında ağciyər, böyrək, gənc qadınlarda süd vəzinin xərçəngi daha çox rast gəlinir, uşaqların ümumi sağlamlığına da mənfi təsir göstərir. Adətən tütün tütüsünə məruz qalan uşaqlar digərlərindən immunitetin aşağı olması ilə seçilir. Həmin uşaqlar daha tez-tez xəstələnir və allergik xəstəliklərə meyilli olurlar. Yeniyetməlik dövründə onlarda tütünçəkməyə meyillik daha çox olur. Təəssüf ki, bizim ölkəmizdə qadınlar arasında da tütün çəkməyə meyil var və bu hal getdikcə artır. Qeyd etmək istəyirəm ki, tütünçəkən qadınların 42 faizində sonsuzluq baş verir, qalan hissəsində isə həm hamiləlik, həm də doğuş ağırlaşmaları keçir. Onların dünyaya gətirdikləri körpələr ya vaxtından əvvəl və ya az çəkili olur. Həmin körpələr dünyaya gəldikdən sonra onlarda nikotin asılılığı baş verir, belə uşaqlarda qəflətli ölüm sindromu daha çox rast gəlinir".

Baş redaktor
ELDAR İSMAYIL

Müəlliflərlə redaksiyanın
mövqeyi üst-üstə düşməyə
bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Qəzet "Təbib" qəzetinin
kompüter mərkəzində yığılır,
səhifələnilir, "Bəxtiyar-4" İKŞ-də
çap olunur.

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98^c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisenzia H - 022633
İndeks -0269
Sayı 2200